

Yazdır / PDF

Cevap anahtarı ve kazanım haritası eklenir

T.C.

..... OKULU

2026-2027 1. Dönem · 11 Coğrafya · Coğrafya 11 — 1. Dönem 1. Yazılı Örneği

Ad Soyad	Sınıf / No	Puan
-------------	---------------	------

Süre 40 dakikadır. Çoktan seçmeli sorularda doğru seçeneği işaretleyiniz; açık uçlu soruların çözümlerini ayrılan alana yazınız. Başarılar dileriz.

1. 15 Aralık 2024'te Kerç Boğazı'nda çıkan fırtına sırasında iki tankerin kazaya karışması sonucu yaklaşık 2.400 ton akaryakıt denize sızmış; kısa süre içinde Rusya'nın Temryukskiy ve Anapa kıyı şeridinde deniz altı ve kıyı ekosistemleri zarar görmüş, bölgede acil durum ilan edilmiştir. Kirliliğin hangi kıyılara ne kadar sürede ulaşacağı ve hangi kesimlere öncelikli müdahale edileceği ise hızla belirlenmelidir.

12 P

Bu durumda coğrafya biliminin, temizlik önceliklerinin belirlenmesine katkı sağlaması aşağıdakilerden hangisiyle en doğru biçimde açıklanır?

- A) Sızıntının konumunu, akıntı ile rüzgâr yönünü ve kıyı dağılışını çözümleyerek yayılım alanını kestirmesiyle
- B) Tankerlerin kaza anındaki teknik arızalarını inceleyip kazanın oluş nedenini fizik yasalarıyla ortaya koymasıyla
- C) Kaza sonrası ilan edilen acil durumun hukuki sonuçlarını ve tazminat sürecini yürürlükteki mevzuata göre düzenlemesiyle
- D) Denize sızan akaryakıtın toplam miktarını ve kimyasal bileşimini laboratuvar ölçümleriyle saptayıp raporlamasıyla
- E) Etkilenen deniz canlılarının türlerini belirleyip her birinin biyolojik yaşam döngüsünü aşamalı açıklamasıyla

2. X ilçesinde son yıllarda artan heyelanların nedenlerini araştıran bir coğrafya ekibi, ilçedeki dört mahallede arazi çalışması yapmış ve elde ettiği bilgileri aşağıdaki tabloda düzenlemiştir.

Mahalle	Yamaç eğimi	Zemin yapısı	Yamaç eteğinde yol ve bina için kazı	Son on yılda görülen heyelan
K	Dik	Killi	Yapılmış	Sık
L	Dik	Sağlam kaya	Yapılmamış	Görülmemiş
M	Az eğimli	Killi	Yapılmış	Görülmemiş
N	Dik	Killi	Yapılmamış	Seyrek

Ekip, bu bulgulara dayanarak heyelan riskinin yüksek olduğu alanları gösteren bir harita hazırlayıp belediyeye sunacaktır.

Tablodaki bilgilere göre ekibin bu haritaya temel oluşturacak biçimde kurabileceği en tutarlı neden-sonuç ilişkisi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yamaç eteğindeki kazılar, eğim ve zemin özellikleri fark etmeksizin heyelanı başlatan asıl etkidir.
- B) Heyelan, dik yamaçla killi zeminin bir arada bulunduğu yerde görülmekte, kazı bu riski artırmaktadır.
- C) Killi zemin, yamacın eğimi ne olursa olsun heyelanın ortaya çıkması için kendi başına yeterli bir koşuldur.
- D) Dik yamaçlar, zemin yapısından bağımsız olarak heyelanın görülüp görülmemesini belirleyen temel koşuldur.
- E) Heyelanlar insan müdahalesinin sonucu olduğundan ilçenin doğal koşullarıyla ilişkili bir sorun değildir.

3. Y şehrinde yaz aylarında şehir merkezinin, çevresindeki kırsal alanlardan belirgin biçimde daha sıcak olduğu gözlenmektedir. Belediyenin talebiyle çalışan coğrafyacılar, uydu görüntülerinden bir yüzey sıcaklığı haritası hazırlamış ve bu haritayı arazi kullanımı haritasıyla karşılaştırmıştır. Çalışmanın bulguları şunlardır:

En yüksek yüzey sıcaklıkları; binaların bitişik düzende sıralandığı, yolların ve meydanların asfaltla kaplı olduğu, ağaç ve parkın az bulunduğu çarşı ile çevresindeki mahallelerde ölçülmüştür.

Nehir kıyısındaki geniş park ile şehrin kuzeyindeki orman kuşağı, haritada en serin alanlar olarak görünmektedir.

Bahçeli ve seyrek yapılaşmaya sahip yeni konut alanları orta düzeyde sıcaklık göstermektedir.

Belediye, sınırlı bütçesiyle yaz sıcaklığının etkisini azaltmak için bir uygulama başlatacaktır.

Bu bulgulardan yararlanıldığında aşağıdaki kararlardan hangisi, sorunun mekânsal nedeni ile önerilen çözüm arasındaki mantıksal bağı en doğru biçimde kurar?

- A) Şehrin bütün mahallelerine eşit sayıda ağaç dikilerek ısınmanın her yerde aynı ölçüde azaltılması
- B) Hâlihazırda serin olan nehir kıyısındaki parkın genişletilerek yeni bir dinlenme alanı açılması
- C) Sıcaklığın arttığı mahallelerde klima kullanımının desteklenerek konutların içinin serinletilmesi
- D) Asfaltın yaygın, yeşil alanın az olduğu merkez mahallelerde ağaçlandırma ve geçirgen zemin yapılması
- E) Isınmanın küresel iklim değişikliğinin sonucu sayılarak yerel ölçekte önlem alınmasından vazgeçilmesi

4. Z ilçesinde bir sonbahar gününde yaşanan taşkının ardından bir coğrafya ekibi, ilçenin içinden geçen derenin havzasını baştan sona incelemiştir. Ekibin bulguları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

12 P

Havzanın kesimi	Son yıllarda yaşanan değişim
Yukarı kesim	Yamaçlardaki orman alanları, kesim ve yangınlar nedeniyle büyük ölçüde azalmıştır.
Orta kesim	Dere yatağı, yol genişletme çalışmalarında daraltılmış ve üzeri beton kapakla örtülmüştür.
Aşağı kesim	Derenin eski yatağı ve taşkın ovası üzerinde yeni bir konut alanı kurulmuştur.

Meteoroloji kayıtlarına göre taşkına yol açan yağış, ilçede daha önce taşkın oluşturmamış yağışlarla benzer miktardadır. Taşkında en fazla zarar, aşağı kesimdeki yeni konut alanında meydana gelmiştir.

Bu bilgiler birlikte değerlendirildiğinde taşkın oluşumuna ilişkin aşağıdaki çıkarımlardan hangisi en tutarlıdır?

- A) Bitki örtüsü azalan yamaçlardan gelen fazla su daraltılmış yatağa sığmayınca eski yataktaki konutlara yayılmıştır.
- B) Taşkın olağanüstü bir yağışın ürünü olduğundan havzadaki arazi kullanımı değişiklikleri oluşumunda etkili olmamıştır.
- C) Yatağın daraltılıp üzerinin kapatılması taşkını hafifletmiş, konutlara ulaşan suyun kaynağı orman kaybı olmuştur.
- D) Orman alanlarının azalması havzaya düşen yağışı azalttığından taşkın, bölgedeki kuraklığın dolaylı bir sonucudur.
- E) Zarar yeni konut alanında görüldüğü için havzanın yukarı ve orta kesiminde alınacak önlemler taşkını etkilemez.

5. Bir araştırma ekibi, Ege kıyılarında kum kaybı (erozyon) yaşanan sahilleri incelemektedir. Ekip her sahil için mekân koşullarını, doğal-beşerî bağlantıları ve olası etkileri aynı çerçevede kayıt altına almış; ardından benzer özellik taşıyan başka kıyılar da risk altında olup olmadığını görmek için verileri karşılaştırmıştır. Aşağıdaki tablo bu kayıtlardan bir bölümünü göstermektedir.

12 P

Sahil	Baskın dalga yönü	Kıyı boyu akıntı hızı	Kıyıya yakın yapılaşma	Gözlenen erozyon durumu
K sahili	Güneybatı, yüksek	Yüksek	Yoğun (dalgakıran + otel)	Şiddetli kum kaybı
L sahili	Güneybatı, yüksek	Yüksek	Yoğun (liman dolgusu)	Şiddetli kum kaybı
M sahili	Kuzey, düşük	Düşük	Seyrek	Kum kaybı yok
N sahili	Güneybatı, yüksek	Yüksek	Henüz yapılaşmamış	Ölçüm/izleme öneriliyor

Bu çalışmada ekibin, tek tek sahillerden elde ettiği dağınık verileri coğrafyanın çözüm yaklaşımıyla bütünlleştirme biçimini en tutarlı biçimde açıklayan yargı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kum kaybı olan sahillerle olmayanları birbiriyle ilgisiz sayıp her birine ayrı çözüm arayarak benzer mekân koşullarının kurduğu ortak risk çerçevesini görmekten kaçınmıştır.
- B) Yapılaşması henüz olmayan N sahilini risk dışı kabul edip yalnızca erozyon görülen sahillere odaklanarak aynı koşulları taşıyan mekânı dağılışıla önceden belirlemeyi kapsam dışı bırakmıştır.
- C) Dalga, akıntı ve yapılaşma verilerini başka bilimlerden hazır alıp coğrafyayı bunları tabloda toplayan bir aracı gibi kullanmış, konumla ilişkilendirip mekânsal çıkarım yapmamıştır.
- D) Her sahili yalnızca gözlenen erozyon durumuna göre sınıflayıp dalga-akıntı-yapılaşma bağlantısını kurmadan sorunlu ve sorunsuz kıyıları iki ayrı liste hâlinde sıralamıştır.
- E) Erozyona yol açan mekân koşullarını belirleyip etkiyi ortaya koymuş, ardından aynı koşulları taşıyan kıyıların dağılışını inceleyerek N sahili için risk çıkarımı yapmıştır.

6. Aşağıdaki tabloda, iki farklı mekânsal sorunun çözümüne yönelik çalışmalarda coğrafyacıların yaptıkları özetlenmiştir.

12 P

Mekânsal sorun	Coğrafyacıların incelediği özellikler	Çalışmanın sonucu
T ovasında kuraklık nedeniyle yer altı suyu seviyesinin düşmesi	Kuyuların konumları, sulanan tarım alanlarının dağılışı, toprak nemi ölçümleri ve uydu görüntüleri	Su seviyesinin en hızlı düştüğü alanlar haritalanmış, bu alanlarda az su isteyen ürünlere geçiş ve damla sulama desteklenmiştir.
S kıyı ilçesinde orman yangınları	Eğim ve bakı, bitki türlerinin dağılışı, egemen rüzgâr yönü, yerleşmelere ve yollara uzaklık	Yangın riski yüksek alanlar haritalanmış, gözetleme kuleleri ve yangın emniyet yolları bu alanlara yerleştirilmiştir.

Bu iki çalışmadan elde edilen bilgiler bir arada değerlendirildiğinde, coğrafyanın mekânsal sorunların çözümüne katkısına ilişkin aşağıdaki genellemelerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Sorunlar farklı doğal süreçlerden doğduğu için coğrafyanın iki çalışmadaki katkısı ortak bir yaklaşıma dayanmaz.
- B) Coğrafya, iki çalışmada da başka bilimlerin ölçtüğü verileri toplayıp onlara aktaran bir aracı rolündedir.
- C) Coğrafyanın katkısı, iki sorunda da sorunun görüldüğü yeri belirleyip haritada göstermekle sınırlı kalmıştır.
- D) İki çalışmada da sorunun büyüklüğü sayısal olarak ölçülmüş, konum bilgisine başvurulmadan çözüm geliştirilmiştir.
- E) İki çalışmada da veriler konumla birleştirilmiş, riskli alanların dağılışı önlemlerin yerini belirlemiştir.

7. W ilçesinde nüfusun hızla artması üzerine yeni bir konut alanı belirlenmesi gerekmiştir.

12 P

Coğrafyacıların yürüttüğü çalışmada ziraat mühendislerinin toprak verimliliği verileri, hidrologların taşkın riski verileri, jeologların heyelan riski verileri ve şehir plancılarının altyapı verileri aynı harita üzerinde katmanlar hâlinde birleştirilmiştir. Aday beş alana ait bilgiler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Aday alan	Toprak verimliliği	Taşkın riski	Heyelan riski	Su, yol ve kanalizasyon altyapısına erişim
1. alan	Yüksek	Düşük	Düşük	Var
2. alan	Düşük	Yüksek	Düşük	Var
3. alan	Düşük	Düşük	Düşük	Var
4. alan	Düşük	Düşük	Yüksek	Var
5. alan	Düşük	Düşük	Düşük	Yok

Çalışmada tarım alanlarının korunması, afet riskinin azaltılması ve yeni yerleşmenin hizmetlere kolayca bağlanması birlikte gözetilmektedir.

Buna göre coğrafyacıların önereceği alan ve bu önerinin gerekçesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 1. alan; taşkın ve heyelan riskleri düşük olup altyapıya kolayca erişebildiği için
- B) 2. alan; toprağı verimsiz olduğundan tarım alanlarını koruyup altyapıya bağlandığı için
- C) 3. alan; dört veri katmanının her birinde konut için elverişli koşullar taşıdığı için
- D) 4. alan; toprağı verimsiz, taşkın riski düşük ve altyapıya erişimi bulunduğu için
- E) 5. alan; toprağı verimsiz olup taşkın ve heyelan riskleri de düşük olduğu için

8. V şehrine ilişkin iki farklı araştırma raporundan alınan bulgular aşağıda verilmiştir.

I. Rapor (Su kıtlığı): Son yıllarda yaz aylarında şehirde su kesintileri yaşanmaktadır. Şehir büyüdükçe bahçeler ve yeşil alanlar yerini beton ve asfalt yüzeylere bırakmıştır. Yağmur suyu toprağa sızamadan kanallarla hızla şehir dışına aktarıldığı için yer altı suyu yeterince beslenememekte ve kuyulardaki su seviyesi düşmektedir.

II. Rapor (Kentsel sel): Kısa süreli şiddetli yağışlardan sonra alt geçitleri ve çarşı çevresini su basmaktadır. Su basan noktalar, yapılaşmanın en yoğun olduğu ve açıkta toprak yüzeyin neredeyse hiç kalmadığı mahallelerde toplanmaktadır. Sağanak sırasında yağmur suyu kanallarının kapasitesi yetersiz kalmaktadır.

Belediye, bu iki raporu birlikte değerlendirerek şehrin su sorunlarına yönelik bir eylem planı hazırlamak istemektedir.

Raporlardaki bilgileri uyumlu bir bütün hâline getiren değerlendirme aşağıdakilerden hangisidir?

- A)** Sorunlardan biri su azlığı, diğeri su fazlalığı olduğundan iki sorunun çözümü birbirine zıt yönde planlanmalıdır.
- B)** Yağmur suyu kanallarının kapasitesi artırılırsa sel önlenmiş ve şehrin su kıtlığı da kendiliğinden giderilmiş olur.
- C)** Su kıtlığı yaz mevsimine, sel ise sağanak yağışlara bağlı olduğundan iki sorun farklı birimlerce ayrı ayrı çözülmelidir.
- D)** İki sorun da yağış suyunun geçirimsiz yüzeylerden toprağa sızamamasına bağlı olduğundan birlikte ele alınabilir.
- E)** Raporların bulguları art arda sıralandığında şehrin su sorunlarına yönelik bütüncül bir çözüm kendiliğinden ortaya çıkar.

CEVAP ANAHTARI (öğretmen nüshası — dağıtmadan önce kesiniz)

1	2	3	4	5	6	7	8
A	B	D	A	E	E	C	D

Kazanımlar: 1 → COĞ.11.1.1 · 2 → COĞ.11.1.1 · 3 → COĞ.11.1.1 · 4 → COĞ.11.1.1 · 5 → COĞ.11.1.1 · 6 → COĞ.11.1.1 · 7 → COĞ.11.1.1 · 8 → COĞ.11.1.1

